

DE LANDBOUWER

Maandblad voor Buitenlieden

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor zes maanden: 35 Centiemen

REDACTIE EN ADMINISTRATIE

GARENPLAATS, GENT.

Ongeteekende brieven worden niet opgenomen

AANKONDIGINGEN:

Prijs volgens Tarief, voorop betaalbaar

Het Socialisme en de landbouwkwestie

Het wereldsch socialistisch Congres dat van den 26 juli tot den 1 augusti te Londen werd gehouden, hield zich ook bezig met de landbouwkwestie en stemde daarover het volgende besluit:

« De steeds stijgende kwalen, veroorzaakt door den groot eigendom, zullen eerst verdwijnen in eene maatschappij waar de grond zoowel als de overige voortbrengstmiddelen, aan de gemeenschap behooren, die alles zal uitbaten algemeene nutte, gebruik makende van alle verbeterde stelsels.

« Het verschil in voorwaarden en toestanden, zoowel als de verdeling in verschillende klassen der landbouwbevolking in de verschillende landen, stellen al te veel moeilijkheden daar om een algemeen programma, eene gelijke werking te kunnen vaststellen voor de verschillende landen.

« Echter heeft elke arbeiderspartij voor elk land op dit gebied een taak te vervullen, die allen gemeen hebben: de organisatie der landbouwbevolking tegen hare uitbuiters.

« Bijgevolg,

« Het congres laat de partijen der verschillende landen volkomen vrij in het zoeken der beste middelen om deze organisatie te bewerken, al naar gelang der bestaande toestanden.

« Het congres verzoekt de bestaande commissiën onderhandelingen aan te knopen met elkander, ten einde alle documenten, inlichtingen, statistieken, enz., betreffende den landbouw openbaar te maken. »

Dit besluit is wijs en voorzichtig. Over 't algemeen mag men zeggen, dat de landbouw overal lijdt, maar de klachten zijn niettemin van verschillende aard en niet altijd overal even groot.

Daarin spelen de hoedanigheid van den grond, de wetten van het land, de graad van onderwijs en andere dingen meer, eene rol, even als de grieven van den landbouwwerkman, den pachter en den klein-eigenaar niet volkomen dezelfde zijn.

Slechts iets is waar voor allen, namelijk dat het groot bezit, de kleinen verplettert en klein-eigenaars, pachters en boerenwerklieden allen daar onder te lijden hebben.

Daarom heeft het Congres den groot eigendom als den vijand aangeduid en zijne onteigening als wettig geproclameerd.

Komt de groote grondeigendom, in handen der natie, dan is er een uitgestrekt veld open, waarop duizende en duizende buitenlieden voorzien van goede vette en zaden, van landbouwwerktuigen en onderwijs, al werkende een gelukkig bestaan kunnen vinden.

De pachter en de grondeigenaar

verdwijnen om medeeigenaars te worden in het algemeen grondbezit.

De klein-eigenaar wordt niets afgenomen, niet onteigend, de socialistische Staat helpt hem desnoods in zijnen lastigen strijd.

Maar negen kansen op tien zal de klein-eigenaar verkiezen zijn lapje grond te versmelten met deze der gemeenschap, om te genieten van de winst, de voordeelen, den welstand, die moet voortspuiten uit deze samenwerking van allen, voor een en hetzelfde doel, met die schoone socialistische spreuk voor oogen: « Een voor allen, allen voor een. »

Een aanstaande Kiezing

In de maand december aanstaande, worden de werklieden van stad en den buiten van het arrondissement Gent, opgeroepen om hunne vertegenwoordigers te kiezen voor den Werkrechtssraad.

Van 1890 tot 1893 zetelden niets dan socialist in den Raad; in 1893 moest de helft van den Raad vernieuwd worden en de socialist verloren den strijd tegen de anti-socialisten dank zij duizende

Valsehe Stemmen

Sedert 1893 is de Werkrechtssraad dus samengesteld uit den helft anti-socialisten en den helft socialist.

Deze laatsten komen nu in herstemming.

Wat is de Werkrechtssraad?

Om eene verstandige beredeneerde stemming uit te brengen is het noodig dat elke werkman goed wete wat de Werkrechtssraad is.

De Werkrechtssraad is een soort van tribunaal, dat elk geschil tusschen baas en gast vereffent of vonnist, voor zoover deze geschillen loopen over het werk, loon, wegzending of doorgaan, afhoudingen, enz.

De werkman of baas die eene klacht heeft in te dienen doet deze aan den greffier of schrijver van den raad.

De zaak wordt dan eerst opgeroepen voor het verzoeningsbureau, bestaande uit een baas, eenen werkman en den greffier.

Daar tracht men de twee partijen door wederzijdsche toegevingen — die meestal nadeelig zijn aan den werkman — te doen overeenkomen. Gelukt dit, dan is het geschil geëindigd, gelukt het niet dan moet het voor den algemeenen raad worden gebracht.

Daar worden in aanwezigheid der werklieden werklieden en bazen, de beide partijen nogmaals gehoord door ondervragingen van den voorzitter.

De andere rechtters mogen ook vragen stellen, maar alleenlijk door de tusschenkomst van den voorzitter.

Eens de zaak gehoord, gaat de raad in de kamer van beraadslaging, waar een vonnis uitgebracht wordt, dat per deurwaarder kan worden uitgevoerd.

Ziedaar wat de Raad is, maar nog niet wat hij zou moeten zijn.

Deze korte uiteenzetting dient dan ook alleen om aan iedereen zijn karakter, zijne roeping goed te doen kennen.

Dit is voldoende om te bewijzen hoeveel belang de werklieden er bij hebben dat hunne gekozenen mannen zijn met haar op de tanden, die desnoods de bazen het hoofd durven bieden en wier daden en stemmingen onder het toezicht staan eener partij als de socialistische, die hare gekozenen aanziet als hare afgevaardigden en niet als hare meesters.

Wat de Socialisten vragen

VOOR DEN

WERKRECHTERSRAAD

Kosteloosheid der rechtspleging

De Raad zou geheel en al kosteloos voor de werklieden moeten zijn. De werkman van Gent, die zijn patroon voor den Raad wil brengen in algemeene zitting, moet beginnen met fr. 2,35 te storten.

De werklieden van Ledeberg, Gentbrugge en van andere gemeenten die direkt aan de stad palen, moeten fr. 4,35 betalen.

Werklieden van andere plaatsen van het arrondissement, moeten 2 fr. per 5000 meters of een uur gaans betalen, wanneer de woonst van den deurwaarder des Raads meer dan een uur verwijderd is van het huis des patroons, die door deze werklieden voor den Raad wordt gebracht.

Alzoo zijn er werklieden van den buiten die, als zij hun patroon voor den Raad willen brengen, eerst 9 tot 10 fr. moeten betalen om den Raad in algemeene vergadering te kunnen doen bijeenroepen, zonder dan nog hunne reis- en verblijfskosten te rekenen.

Zij moeten dan nog eerst naar Gent om hunne klacht in te dienen; eene tweede maal om voor 't verzoeningsbureau te verschijnen met hun patroon en, komen zij daar niet overeen, eene derde maal om de zaak voor den algemeenen Raad te brengen.

Zij kunnen wel een *Pro-Deo* bekomen, maar elkeen weet welke moeilijkheden, en voornamelijk op den buiten, daaraan verbonden zijn.

De socialist vragen daarom de kosteloosheid van den Raad, zonder

Pro-Deo of achternaageloop hoege-naamd.

Zij vragen dat bij veroordeeling van den patroon, deze ook verplicht worde de reis- en verblijfskosten van den werkman te betalen die hem betrok, gerekend naar een tarief door den Raad op te maken.

Zij vragen nog:

Werkrechtssraden voor de landbouwers

Die zouden in de hoofdplaats van elk kanton zetelen en deze Raden zouden bestaan: de helft uit pachters, rechtters en de andere helft uit landbouwwerklieden-rechtters.

De pachters en bazen zouden voor hunne rechtters, de hoeveknachten en andere arbeiders van den buiten, voor de hunne kiezen.

Dan zouden er werkrechtssraden bestaan, waarvan de rechtters den boerenstiel kennen, die met vrucht over de geschillen kunnen vonnissen.

De socialist alleen vragen deze hervormingen voor den werkman van den buiten, omdat maar zij alleen hem in den grond genegen zijn.

Schandelijk bazenvoorrecht

Zoolang de socialist in den Raad zetelen, hebben zij krachtig en luid, met gevaar uit den Raad geworpen te worden — omdat de wet die protestatiën verbiedt — geprotesteerd tegen, de dubbele stem van den voorzitter des Raads.

De voorzitter des Raads is altijd een patroon. Telkens eene zaak moet beslist worden, mogen er maar zooveel werklieden-rechtters als bazen-rechtters zijn. Komt er eene zaak voor den Raad, en al de bazen stemmen voor den patroon en al de werklieden voor den werkman, dan is de werkman, verloren, want de voorzitter geeft met zijne twee stemmen de meerderheid aan de stemmen der bazen, dus gelijk aan den patroon en ongelijk aan den werkman.

Dit voorrecht is schandelijk en bezaten de burgers een beetje eergevoel, zij zouden geen voorrecht willen voor hunne klasse, die door haren rijkdom al zooveel machtiger is als de arme werkman, die er het slachtoffer door wordt.

Maar ja wel, rechtvaardigheidsgevoel! Die heeren houden aan hun voorrecht gelijk de vrek aan zijn geld!

De socialist geven echter den moed niet op. Zij zullen zoo dikwijls; zoo luid en zoo krachtig tegen dit schandelijk voorrecht protesteeren, dat zij het eindelijk zullen vernietigen gelijk zij, door hunne manhaftige en onophoudende propaganda, het schreeuwend voorrecht van den eijns hebben doen verdwijnen.

De socialist vragen:

Afschaffing der dubbele stem van den voorzitter en wanneer de Raad in eene zaak de helft JA en de helft

NEEN stemt, dan zal het vonnis ten voordeele van den werkmán of den landbouwer uitloopen, die de zwakste partij is in het geschil met zijn patroon.

Dit alleen is eerlijk, maar dat willen onze betaalde tegenstrevers niet, al zijn zij ook werkmán. Zoo slecht en zoo laf zijn zij de dubbele stem van den patroon te willen behouden.

Uit dit alles blijkt dat gij gerust uwe stem op de socialistén mocht uitbrengen en gij, door voor hen te stemmen, u waardige en moedige verdedigers in de Werkrechtersraad zult schenken. Maar dit maakt de rekening der rijke menschen niet.

Niet tevreden met het schandelijk voorrecht der dubbele stem van den baas-voorzitter, ziende dat de socialistén openlijk de bazen doen straffen, die de werklieden de zuur gewonnen centen trachten te ontrooven, willen zij langs den kant der werkliedenrechters, den Raad volstoppen met ongelukkige dutsen die kruipen voor de bazen, de armen verraden en, die om hetzelfde het wat beter te hebben, hunne arme broeders verkoopen.

Aan de Buitenkiezers

voor den

WERKRECHTERSRAAD

Werklieden van buiten Gent, voor de tweede maal van uw leven worden velen van u opgeroepen om te kiezen, voor den Werkrechtersraad, die maar dient om jugement uit te spreken, wanneer er eene ruzie is tusschen een baas of fabrikant en een of meer werklieden.

't Is uw recht te kiezen voor dien Raad, want de wet zegt:

Om kiezer te zijn moet men:

1. Belg zijn van geboorte;
 2. Ten volle 25 jaar oud zijn;
 3. In het gebied van den Raad gedurende 4 jaar uw beroep uitoefenen.
- Maar er zijn twee soorten van kiezers, bazen en werklieden die elk voor eene afzonderlijke lijst stemmen, de eene van bazen de andere van werkmenschen omdat er in der raad ook twee soorten rechters zetelen, namelijk bazen en werklieden.

Wie mag er nu voor de lijst van werkmenschen stemmen?

De wet zegt dat als volgt.

Door werklieden verstaat men ambachtlieden, de ondernemers, de werklieden in werkhuizen arbeidende of voor rekening van nijverheidsbazen.

Dus om voor de werkliedenlijst te stemmen is het noodig werkmán te zijn en geen baas.

En nochtans wat zien wij nu gebeuren?

Dat de kiezerslijsten der werklieden **vol staan met bazen, koopmans, eigenaars, kortom rijke of welstellende lieden, die zelfs met knechten werken.**

In het jaar 1893 was dit bedrog reeds zeer erg, maar nu is dit nog vergerd.

(Leest verder de redevoering van gezet Anseele over die bedregerijen in 't opmaken der kiezerslijsten.)

Al die menschen hadden recht op de kiezerslijsten voor de bazen te staan maar niet voor de werklieden.

Weet gij waarom men ze op uwe lijst gesteld heeft?

Dat is om nogmaals de stemming der werkmenschen te vervalschen en u te verpletteren door de stemmen der rijken en van hen die er warm inzitten.

De rijken zijn al zestig jaar meester in geheel het land, zij hebben al de wetten mogen maken, over uw geld en uw leven beschikt, en nu dat gij een beetje recht geniet voor een raad waar gij somtijds gelijk zoudt kunnen halen tegen een patroon die u onrecht aandoet, nu willen zij daar over ook nog den baas spelen.

Geen enkele werkmán staat op de lijst der bazen, maar veel bazen staan op de lijst der werklieden.

Waarom doen ze dat, zult ge vragen. 't Is geheel eenvoudig. Er zal in deze kiezing strijd zijn tusschen twee partijen van werklieden, de socialistén en de anti-socialistén.

De socialistén zijn die welke kloek optreden tegen de rijken en willen dat de armen zooveel macht en recht bezitten als zij, dat zij voor hunnen arbeid een goed leven genieten hier op de wereld.

Moesten alle werklieden van buiten en stad dat met de socialistén willen, er zou al spoedig verandering komen. Dat wisten de rijken en wat deden zij?

Zij stichtten eene tweede partij van werkmenschen. Laat ons ruzie stoken tusschen 't werkvolk, zegden zij, terwijl zij vechten ondereen, blijven wij den baas. En die tweede partij noemde zich de anti-socialistén.

Nu op bevel van die rijke hoofdmannen moeten die anti-socialistén ook kandidaten stellen voor den Werkrechtersraad met of tegen hun goeste, tegen de werkmenschen die socialist zijn.

De socialistén zitten nu in den Raad en zij deden daar altijd hun plicht.

De rijke hoofdmannen redeneeren nu als volgt: Door die kiezing zullen de werklieden nu tegen elkaar stemmen en nog meer in ruzie geraken als vroeger en dat is al olie op onze lamp voor de groote kiezingen van toekomstende jaar.

Maar om dat plan te doen lukken, moeten de socialistén verliezen in die kiezing, opdat de anti-socialistén courage zouden krijgen.

Hoe dat nu aan boord gelegd?

De werklieden van den buiten meenen zij, zijn zoo dom niet als hunne muts staat, en al spreken zij niet veel van socialistén, zij zouden er toch wel durven voor stemmen.

Hoe gaan wij dat gevaar vermijden?

't Is geheel simpel, zegden die rijke bedregers, die gewoon zijn van oneerlijk te zijn, wij zullen een geheel hoop bazen, koopmans en eigenaars op de kiezerslijsten van de werkmenschen stellen, die kiezen al tegen de socialistén, van wie dat ze schrik hebben, omdat zij 't recht van de arme menschen verdedigen.

En zoo komt het werklieden van den buiten, dat er op uwe kiezerslijsten zooveel eigenaars, bazen en anderen staan die er niet mochten op staan.

En om te toonen dat gij tegen dat bedrog zijt, zult gij stemmen tegen de kandidaten der partij die het bedrog pleegde, tegen de anti-socialistén en voor de **Socialistén.**

De bedregerijen

GEFLEEGD

in 't opmaken der kiezerslijsten voor den Werkrechtersraad.

Ziehier hoe gezet Anseele zich daaromtrent uitliet in de Kamerzitting van den 26 februari 1896, in eene ondervraging aan den minister.

Gezet ANSEELE. — Mijne heeren, in de maand december aanstaande grijpen de kiezingen plaats voor den Werkrechtersraad van Gent.

Volgens artikel 2 der kieswet van den 31 juli 1889 zijn de volgende werklieden kiezers:

« De handswerklieden, de meester-gasten, de werklieden arbeidend in werkhuizen of voor rekening van nijverheidshoofden en de patroons en visschers ingeschreven op de bemaningsrol. »

Dat is zeer klaar, maar wat nog klaarder is, dat is de omzendbrief van den minister van arbeid, den 9 januari laatst aan de gouverneurs gericht en waarin ik lees:

« Moet men als werklieden beschouwen volgens den geest van art. 2 der wet van den 31 juli 1889 de personen gebezigd door de handelaars, de vleeschhouwers, de hofbouwers en over 't algemeen diegenen die zich aan geen eigenlijk nijverheidswerk overleveren? »

« NEEN. — De wet van den 31 juli 1889 in haren tekst en in haren geest, is alleen toepasselijk op de nijverheidswerklieden, het is te zeggen op diegenen die volgens de bepalingen van minister De Bruyn, tijdens de bespreking der wet, « zich bezighouden met fabricatie, met een werk van vervaardiging der grondstoffen in koopwaren. » Hoe werd dit zoo duidelijk artikel niet toegepast? Ziehier:

Gemeente Moerbeke

In deze gemeente zijn er ingeschreven als werklieden-kiezers, 5 administrateurs van goederen, waarvan drie wonen in hunne eigene pacht-hoeve en een vierde is pachter met twee werklieden.

In deze zelfde gemeente vinden wij nog ingeschreven als kiezer: Een toezichter over 50 werklieden in eene raffineerderij; een toezichter over 75 à 100 werklieden-raffineerders en een directeur.

Wat veel erger is, is dat terwijl toezichters en bestuurders van raffineerderijen op de lijst zijn gebracht, er talrijke werklieden-raffineerders op de lijst niet staan en dus hun kiesrecht zijn ontnomen.

Hetzelfde feit doet zich voor in eene weverij der gemeente. Een onderzoek door een onzer mannen gedaan heeft ons deze feiten geleverd bevestigd door de kiezerslijst zelf.

Wij vinden op de lijst voor de suikernijverheid ingeschreven als werklieden-kiezers: 14 werklieden-raffineerders en 11 personen aangeduid onder de benaming van smeder, ajuteur, toezichters, vuurstokers, metsers, meestergasten en bedienden.

Hetzelfde feit doet zich voor in de weefnijverheid. Zijn ingeschreven als werkende in deze nijverheid: 10 wevers en 13 andere personen: arbeiders, meestergasten, vuurmakers, mecaniciens, metsers, enz.

Dus op 14 raffineerders heeft men 11 toezichters en op 10 wevers 13 toezichters, enz. Dat toont klaar en duidelijk dat de echte werklieden niet zijn ingeschreven op de kiezerslijst,

terwijl men er namen van personen op aantreft die niet het recht hebben als werklieden-kiezer op de lijst te staan. De uitgesloten werklieden belopen wel tot het getal van 80.

Gemeente Nazareth

Ik geloof dat deze gemeente onder een anarchistisch regiem leeft.

Geen meesters!

Inderdaad. Ik vind 304 werklieden ingeschreven als vlasbewerkers.

Maar, o wonder, o mirakel, op de lijst der patroons vind ik noch meestergasten, noch bestuurders, noch fabrikanten, noch kooplieden in vlas, enfin, geen enkele meester in de vlasnijverheid.

Terwijl ik enerzijds een geheel legioen werklieden eener nijverheid vind en geene bazen, zie ik tot mijne verwondering op de lijst der patroons twee brouwersbazen en op de lijst der werklieden slechts twee brouwersgasten.

Inderdaad, eene zonderlinge gemeente. De werklieden hebben geene bazen en de bazen schier geene werklieden.

Wat is dan de sleutel van dit geheim op economisch en nijverheidsgebied?

Het is dat de zoogezegde werklieden der vlasnijverheid voor het grootste deel, pachters of hoevewerklieden zijn, die zelve vlas zaaien of koopen en het door rotten en zwingelen gereed maken voor de markt waar het voor hunne rekening verkocht wordt.

Een onpartijdig onderzoek zou bewijzen dat van de 364 ingeschreven kiezers, ten hoogste, ik zeg ten hoogste, 64 recht hebben van er op te staan.

Loochristy

Wij zien onder andere misbruiken in deze gemeente, 16 bloemisten ingeschreven waaronder 11 patroons, een landbouwer, die reeds lang dood is, een melkboer en een horlogiemaker, 11 slachters, 108 vlasbewerkers, die pachters zijn, vlaskoopmans en zelfs boschwachters.

Bestelbergen

8 slachters, waarvan 6 patroons, 16 patroons bloemisten en hoveniers, 19 zoogezegde vlasbewerkers, op de bazenlijst komt er geen enkele slachtersbaas voor, geen enkele patroon bloemist, ook geen enkel vlasfabrikant of koopman.

Zwijnaerde

In deze gemeente aan de grenzen van Gent zijn allerlei kleine bazen ingeschreven terwijl een goed honderdtal metsers en dienders die al de voorwaarden vereenigen om kiezers te zijn en die reeds op de kiezerslijsten gestaan hebben, op de lijst niet meer voorkomen.

Andere werklieden, kiezers voor den Werkrechtersraad, zijn van de lijst geschrapt, maar zij zijn behouden op de kiezerslijsten voor den Werk- en Nijverheidsraad, waarvoor de voorwaarden dezelfde zijn.

Begrijpe dat wie kan!

Nevele

Ziehier den bouquet!

Op 320 ingeschreven kiezers, vragen wij 193 afschrappingen, na onze opvolgende ernstige onderzoeken met zorg gedaan.

Ziehier om welke redenen!

Naast een groot aantal patroons, werkend met een of meer knechten, pachters, handelaars en andere kleine burgers, vinden wij **7 barbiers** ingeschreven in die hoedanigheid, al-

hoewel zijn.

Wij van een

Deze zoo niet

om 't be

om kin

Wij t

lijst aan

handela

eene kn

andere

mans, 2

dit bed

naamd

verder

bouwer

hetzelf

gezegde

Onde

nog de

maker,

medebu

moeten

kiezer i

Verde

koster,

kroon o

treffen

als druk

Gezel

erger da

Gezel

zal ik d

Ik ho

omdat d

breken,

herhalin

velen e

de bespr

verzeke

valscht

in al de

sement.

Indier

sche kie

lieden d

danks z

overdrij

Een f

aantoon

aangroe

talrijke

In 189

Op de

In de wo

geen gewe

De bekle

den bosch

hoofd op

Hij bleef

vermaning

hardnekkig

woordde h

schoten, G

« Hij is

kennen, v

oude tot Z

« Meent

ven? » gin

geloof sch

hij het ra

zeg, sede

voor zijne

lijks een p

wezen zal

dat zijn v

want de m

« Hij is

Zandhof h

stig en af

« Hij is

geene red

oude.

En hij t

Zelfs d

van zijn c

pleidooi

lichtere s

Bartel

hoewel zij boomsnoeiers of pachters zijn.

Wij vinden 5 boomkweekers waarvan eene hoofdonderwijzer is.

Deze man moet zelve protesteeren, zoo niet is hij bekwaam en geschikt om 't bedrog te kweken, maar niet om kinderen op te voeden.

Wij treffen nog op de werkliedenlijst aan : 4 fruitkoopmans, 2 stoffenhandelaars, 2 hoveniers, waarvan de eene knecht is in een klooster en de andere bij den burgemeester, 5 koopmans, 2 slachters, en allen zijn onder dit bedrijf ingeschreven dat hoege-naamd geen recht tot kiezen geeft, verder 147 vlasbewerders die landbouwers of boerenknechten zijn en in hetzelfde geval verkeeren als de zoogezegde vlasbewerders van Nazareth.

Onder de zoogezegde kiezers komt nog de veldwachter voor als kleermaker, die heeft zeker in het vel zijner medeburgers verscheidene knopgaten moeten maken om onder dit vak als kiezer ingeschreven te worden.

Verder nog een vlaskoopman, de koster, kaarsenfabrikant, en als de kroon op dien eifeltoren van bedrog, treffen wij op die lijst den postmeester als drukker ingeschreven.

Gezel BERTRAND. — Dat is nog erger dan te Aalst.

Gezel ANSELEE. — Indien men wil zal ik de officiële lijsten neerleggen.

Ik houd op feiten aan te halen, niet omdat de schandelijke feiten mij ontbreken, maar omdat de nuttelooze herhalingen de Kamer zouden vervelen en dit zonder nieuw licht in de besprekingen te brengen. Maar ik verzeker u dat men niet alleen valscht heeft in 6 gemeenten, maar in al de gemeenten van het arrondissement.

Indien ik u zeg dat er 30 p. h. valsche kiezers zijn en honderde werklieden die niet zijn ingeschreven ondanks zij er recht toe hebben, dan overdrijf ik niet.

Een feit dat nog het bedrog komt aantoonen is de onwaarschijnlijke aangroei van het getal kiezers in talrijke gemeenten.

In 1890 waren ingeschreven voor

FEUILLETON

Op den dag der terechtzitting.

In de woning van den beklagde had men ook geen geweert kunnen vinden.

De beklagde zat gedurende het verhoor van den beschwacht bewegingloos, terwijl hij het hoofd op beide handen liet rusten.

Hij bleef bij zijne eerste verklaring, en op de vermaning des rechters, zijne schuld door een hardnekkig ontkennen niet te vergrooten, antwoordde hij slechts, dat hij het ree niet had geschoten, God was zijn getuige.

« Hij is een dwaas, dat hij nog durft te ontkennen, want helpen zal het niet, » sprak de oude tot Zandhof. Deze antwoordde niet.

« Meent gij, dat de rechter hem zal gelooven? » ging de oude voort. « Ik zou hem ook geen geloof schenken, ofschoon mij verteld is, dat hij het rampzalig stroopen vaarwel heeft gezegd, sedert hij getrouwd is. Het doet mij leed voor zijne vrouw en zijn arm kind, dat nauwelijks een paar maanden oud is. Het onschuldig wezen zal in latere jaren nog moeten hooren, dat zijn vader in de gevangenis gezeten heeft, want de menschen vergeten het niet. »

« Hij is evenwel nog veroordeeld, » wierp Zandhof hem tegen. Hij uitte deze woorden haastig en afgebroken.

« Hij is zoo goed als gevonnisd — er valt aan geene reding meer te denken, » bemerkte de oude.

En hij had gelijk.

Zelfs de verdediger scheen van de schuld van zijn client overtuigd te zijn en zijn geheele pleidooi kwam slechts op het verzoek eener lichtere straf neer.

Bartel zat roerloos. Toen de rechter hem

geheel het arrondissement, 14047 kiezers, in 1893 steeg dit getal tot 24488, zijnde eene vermeerdering van 10414 kiezers, waarvan 1714 voor de stad en 8700 voor den buiten.

Wij protesteerden in 1893 tegen een groot aantal valsche kiezers, ingeschreven op de lijsten. In plaats van rekening te houden van onze protestatie gebeurt het verkeerde, het bedrog vermeerderd.

Waren er in 1893 24488 kiezers ingeschreven, in 1896 zijn er 27309, zijnde eene nieuwe vermeerdering van 2821 kiezers, waarvan 524 voor de stad en 2297 voor den buiten, waarvan het grootste deel valsch is.

Wij hebben een onderzoek gedaan in 50 gemeenten op 86 en overal hebben wij ingeschreven gevonden als werklieden, kler-, schoen-, smids-, metsers- en wagenmakersbazen, werkend alleen, maar voor eigen rekening of zelfs met knechten.

Bijna overal zijn als werklieden ingeschreven, de hoveniers, de boomkweekers, slachters, koster, pijpenheeren, koster als kaarsenfabrikanten, barbiërs en andere personen, die door hun vak wettelijk van het kiesrecht zijn uitgesloten.

Het is een waarlijk schandaal. Met dergelijke kiezerslijsten gaan wij naar geene kiezing, maar naar eene inbe-zigtiging van den Werkrechtssraad door de personen die op eene onbeschaamde wijze bedrog plegen.

Wij reklameeren tegenover meer dan 2500 valsche kiezers en wanneer men weet dat het nazicht der lijsten, dat het onderzoek in meer dan 50 gemeenten waar niets van werkersorganisatie bestaat, is moeten gedaan worden na het werk en den Zondag, dan verstaat men zeer goed dat meer dan de helft der valsche kiezers ons ontsnapt zijn.

Niet waar, werklieden van den buiten, de volksvijanden hebben er een handje van, om u door bedrog er onder te houden?

Gij zult daartegen protesteeren, door allen als eenen man te stemmen voor de socialistten.

vroeg, of hij nog iets had in te brengen, herhaalde hij, dat hij onschuldig was en het ree niet had geschoten.

Er werd nauwelijks op zijne woorden gelet. Toen hij twee jaar gevangenisstraf tegen zich hoorde eischen, sprong hij op en den rechter sterk in de oogen ziende, verklaarde hij nogmaals: « Ik ben onschuldig — ik ben onschuldig! Almachtige God! Mijn vrouw en mijn arm kind! » Dit oordeel scheen hij niet verwacht te hebben.

« Het treft hem zwaar, » sprak de oude. « Nog zwaarder zal het ongetwijfeld zijne jonge vrouw treffen en zij toch is onschuldig! »

Zandhof, tot wien deze woorden gericht waren, hoorde hem nauwelijks, haastig, opgewonden zocht hij de tribune te verlaten, hetwelk echter niet zoo gemakkelijk ging, want een ieder, die achter hem stond, trachtte het eerste aan de uitgang te zijn; de behandeling der zaak was toch gecompliceerd.

« Zie zoo, nu heeft de veldwachter twee jaar rust, » zeide de kleermaker uit het dorp, wien de nieuwsgierigheid naar de rechtszaal had gedreven.

« Is de tijd voorbij, dan mag hij echter op zijne hoede zijn, want wie twee maal in de gevangenis heeft gezeten gaat over alles heen. »

Zandhof hoorde deze woorden en zij dreven hem het bloed naar het hoofd.

« Weet gij dat zoo precies? » vroeg hij luid. De kleermaker zag hem verbaasd aan.

« Ik denk van wel, » antwoordde hij. « Haha! Het is een oud spreekwoord, dat de kat het muizen-vangen niet laat, en ik meen, katten en stroopers, dat is volmaakt het zelfde! »

« Dan is het te hopen, dat gij nooit met de gevangenis kennis maakt! » zei Zandhof hetfig.

De snijder voelde zich beleedigd, hij wilde vechten, maar Zandhof schoof hem ter zijde en bereikte de deur. Hij vloog naar de trappen.

« Twee jaar gevangenisstraf, » klonk hem nog in de ooren en hij moest zich aan de leuning vasthouden, wilde hij niet vallen. Het gebouw wierd hem te eng. Toen hij buiten kwam en de

Waarvoor zijn de anti-socialisten gesticht?

L'Avenir social, het orgaan der brusselsche anti-socialisten, schreef den 26 juni 1892:

« De katholieke partij in België moet het voorbeeld volgen van M. De Mun in Frankrijk, van M. Decurtins in Zwitserland, van Mgr Ketteler in Duitschland, van den kardinaal Manning en de kardinaal Gibbons in Engeland en in Amerika.

Op die wijze zal de werkerswereld verdeeld worden en de meerderheid is met ons.

Ziedaar, werklieden, geheel het programma in die enkele woorden vervat:

Laatons de werklieden verdeelen en wij blijven meester.

Loonslaven, werbroeders, wilt gij verdeeld worden, wilt gij machteloos en tot ellende gedoemd blijven, stemt dan voor de anti-socialisten.

Voor de Landbouwers

Wij kunnen de aandacht van onze landbouwers niet genoegzaam vestigen op het volgende:

Krachtens koninklijk besluit van 15 Juli is alle eigenaar of houder van runddieren verplicht, voor 25 Oogst 1896, aan den burgemeester der gemeente, van zulke dieren verklaring te doen met aanwijzing der plaats, alwaar deze gewoonlijk verblijven.

Na de verklaring moet hij den burgemeester wegens alle veranderingen onderrichten, binnen de 24 uren en binnen de 15 dagen wanneer het andere runderen betreft.

Elke veekoopman moet boekhouden te rekenen van 15 October.

Aan alle eigenaar of houder van runddieren zal men een bulletijn afleveren dat hij moet invullen.

Elk runddier zal van een merkteekenen voorzien worden.

zou hem tegenlachte, viel zijn blik op eene vrouwelijke gestalte, welke met een kind in den arm, op steenen stoep van het gerechtshof zat en hevig snikte. Het was de jonge vrouw van den veroordeelde — die welke hij zelf zoo teer bemind had en nog altijd niet had vergeten. Getroffen bleef hij staan. Hij wilde haar naderen — dan spelde hij voort, om door haar niet gezien te worden, want haar oogopslag had hij niet kunnen verdragen.

Hij ging in eene naastbijzijnde herberg en liet zich hier brengen, hij dronk schielijk, alsof hij dronken wilde worden, hij steunde het hoofd op beide handen en staarde voor zich heen.

In zijn oor klonk steeds de kreet van den veroordeelde: « Almachtige God! mijn vrouw en mijn arm kind! » en hij zag de man vertwijfelend, door smart neergeworpen op de bank der beklagden zinken.

En dan weer zag hij in den geest de vrouw van den veroordeelde voor zich staan en hare goote donkere oogen waren vol verwijt op hem gericht. Hij wilde opspringen, om dezen blik te ontvlieden, zijne krachten waren als verlamd.

Hij dacht terug aan den tijd, waarin hij met Bartel bevriend was geweest, deze had zich steeds trouw en eerlijk jegens hem getoond; en trof genen dan een verwijt, omdat het meisje, Mariane, hem meer bemind had? Haar hart alleen droeg de schuld en haar kon hij niet haten. Hij vroeg zich af, hoe Bartel zoo gehandeld hebben, wanneer Mariane de zijne ware geworden? Hij waagde het niet zich een antwoord op die vraag te geven.

Hij kon slechts met moeite ademhalen, want er drukte iets zwaars op hem, wat hij niet kon verwijderen, hij drukte zijne hand op het voorhoofd, ook daar knagde een gedachte, welke zich niet liet verjagen.

Thans zat de veroordeelde weer in de enge cel, zonder dat het hem vergund was geworden, zijne vrouw en zijn kind te zien. Door welke smarten moest hij gefolterd worden! Twee jaar gevangenisstraf! Twee jaar weggerukt uit het

Kalkoenenteelt.

« Kalkoenenteelt! » zei mevrouw X. « neen, hoor! daar houd ik mij van m'n leven niet weer mee op. Dat is me een geklokker en gesjok van belang: miereneieren, gehakte brandnetels, gerstemeel in water en wijn aangemengd, zoete wrongel en nog veel meer moet er aan gespandeerd worden, en dan krijgt men ten laatste van een stuk of tien nog maar een, of in 't geheel geen groot. Mijn man heeft me gezegd, dat de kalkoenen uit een heel zuidelijk en heel warm land afkomstig zijn en daarom zal men er hier in ons koude land dan ook wel zooveel narigheid mee moeten onder-vinden. Ik probeer 't niet weer. »

« Wel, wel, mevrouw! » antwoordde een oude heer, u is er dan toch bijzonder ongelukkig mee geweest: ik krijg elk jaar ongeveer 't heele broedsel groot en dat nog wel zonder veel moeite en kosten.

« En wat voert u dan? » vroeg mevrouw. « Dat zal ik u zeggen, » was 't antwoord.

Van den eersten dag af krijgen mijne jonge kalkoenen hard gekookt ei, fijn gemaakt, natuurlijk: dat heb ik in een schoteltje dan dusdanig staan, dat de kiekens er wel, maar de oude er niet kan bijkomen. 't Staat in hokje met ruime tralies.

Verder laat ik ze elken dag — ze komen bij mij niet eerder uit dan in de Julimaand — als 't niet regent, met de moederkalkoen buiten in het gras loopen; natuurlijk niet in 't gras dat nog nat is.

Lijkt het mij, in den eersten tijd soms toe, dat er regen komen zal, dan drijf ik ze weer tijdig in den stal. Omdat ze in dit geval geen groente buiten kunnen krijgen, hang ik haar een stuk of wat boerenkoolbladeren in den stal, aan een touwtje, en die bladeren worden dan heel gretig afge-pikt, zoodat er niets dan de stengels van overblijven.

Op een regenachtigen dag krijgen ze ook twee keeren haar hard gekookt ei, omdat er in den stal natuurlijk niet

leven en van de zijnen! Twee jaar in de gevangenis en onschuldig! Moest hem dat niet tot vertwijfeling en waanzin drijven? Bartel was onschuldig. Niemand wist dat beter dan Zandhof, want hij zelf had het ree geschoten.

Uit den vreemde teruggekeerd, vol wraakzucht, ontevreden met het leven en zich zelven, omdat Mariane niet de zijne was geworden en hij haar niet kon vergeten, had hij zich weder aan den ouden hartstocht, het stroopen, overgegeven. Ook in bedoelden nacht was hij met de buks in het bosch gegaan en had op de kleine boschweide het ree geschoten. Reeds had hij op zijn buit willen toeschieten, om dezen te halen toen hij op geringen afstand het gekef van een hond had vernomen. Een oogenblik had hij er aan gedacht, te vluchten, hij was echter spoedig van gedacht veranderd; want de hond van den veldwachter was vlugger dan hij. Haastig, met de kracht der vertwijfeling, was hij in een eikeboom geklommen, wiens knoestige takken en dicht loof hem moesten verbergen.

Weinige minuten later had hij den veldwachter zien voorbij komen en bemerkte hoe deze zich achter een boom schuil hield.

Vast aan een dikken tak geklemd, had hij nauwelijks durven ademhalen; in deze positie was hij van alles getuige geworden. Na korten tijd was Bartel op de weide gekomen, had het ree bemerkt, was daarop toegetreden en had, nadat hij goed rondgezien had, het ree op de schouders genomen. In een oogwenk was de veldwachter te voorschijn gesprongen en had hem gevat.

Zandhof had het den gevangene gegund, dat hij eenige maanden in arrest werd gehouden, dat hij veroordeeld kon worden, had hij voor onmogelijk gehouden, daar Bartel onschuldig was. Met deze overtuiging was hij ook in de rechtszaal gegaan, maar des te ontzettender had de mispraak op hem gewerkt.

Hij zou dit misschien lichter hebben opgevat, wanneer hij niet Bartels bleek gezicht gezien en zijn wanhopigen kreet gehoord had. Die kreet klonk hem andermaal in de ooren. Hij dronk en

zooveel dierlijk voedsel te vinden is, als buiten,

In de eerste dagen kunnen ze, als de troep niet te groot en het weder droog is, per dag wel met een ei toe, spoedig echter verlangen ze er wel twee of drie.

Dat houd ik een maand vol en verminder dan t ei en houd daarmee op, omdat ze in den stal reeds koren en buiten veel groenten eten.

En dan nog — t voornaamste moet niet vergeten worden — zorg ik, dat er, in den stal en ook buiten, altijd een kruikar vol zuiver zand ligt. Naar dat zand is 's morgens de eerste reis van de moeder met de kiekens, en ze eten daarvan dan een poosje, alsof t suiker voor haar was.

Hebt u nooit opgemerkt, dat alle kalkoenen 's morgens zand eten, als ze t krijgen kunnen?

Maar t moet dan zuiver zand zijn. Ziet u, mevrouw: groote kosten brengt de kalkoeneenteelt bij mij niet mee. Met drie of vier stijg eieren breng ik een heele troep groot.

Mevrouw zette groote oogen op en vroeg: « Maar als uwe kalkoene kiekens die roodigheid aan den hals beginnen te krijgen, sterven er dan geene van, want dat is toch zoo'n gevaarlijke tijd? »

« Nooit gehad, » antwoordde de oude heer « tegen dien tijd zijn de mijne al heel dikke en sterke dieren en ze komen door die periode dan ook gemakkelijk zonder kleerscheuren heen.

Maar let wel op, mevrouw, ze moeten met de oude hen dagelijks los loopen als t droog weer is.

In een hokje brengt men niet licht jonge kalkoenen groot, kiekens van inlandsche kippen, die hier dan toch wel tehuis behooren, sterven immers vaak in zoo'n hokje. Wat jong is, moet los loopen, dan groeit het wel dubbel zoo goed en is wel dubbel zoo sterk tegen alle kwalen. »

's Anderen daags zag ik negentien kalkoenen bij dien ouden heer, achtien hennen en een haan.

Ze leefden voornamelijk van gras, werd mij gezegd en legden elk jaar,

drank, zonder dat hij bedwelm werd. Hij besloot voor de ongelukkige vrouw en haar kind te zorgen en hun voor gebrek te bewaren, daar hun verzorger in de gevangenis zat — maar herstelde hij daardoor het zijnen vroegeren vriend aangedane onrecht? Verzachte hij daardoor diens vertwijfeling? Kon hij de vrouw het verloren geluk terug geven? Hij legde het hoofd op de arm, want het was hem, alsof hij niet meer in het licht kon zien, en als hij opzag, ontwaarde hij Bartel's bleek, kommervol gezicht. Hij worstelde met een besluit, zonder dit te kunnen nemen.

Daar kwam de snijder de kamer binnen. « Wel, verheugt gij u niet, dat uw vijand voor twee jaar opgesloten wordt! riep de kleermaker hoonend.

Zwijg! zei Zandhof erg opvliegend. « Mij kunt gij gerust zeggen, hoe gij u gevoelt, want ik gun hem de straf en ik had er niets tegen gehad, wanneer er nog een jaar was bij gekomen. Haha! Zijne vrouw, Mariane, schijnt het minder aangenaam te zijn, want zij zit nog voor het gerechtshof op den stoep. »

« Zit zij daar nog? » riep Zandhof opspringend.

« Zeker. Zij hoopt misschien, dat haar man nog in vrijheid gesteld wordt, » gaf de snijder hoonend ten antwoord.

« Als zij zich maar niet bedriegt. Wien zij daar binnen de dikke muren hebben, dien houden zij ook vast. »

« Zij zal zich niet bedriegen! Zij moeten Bartel in vrijheid stellen! » riep Zandhof en vloog meteen de kamer uit.

Hoofschuddend zag de snijder hem na. Zandhof ijde naar het gerechtshof. Daar zat de ongelukkige vrouw nog op den steenen stoep. Hij waggelde, toen hij haar zag, hij stond dralend stil — vervolgens spande hij al zijne krachten in en trad op haar toe.

« Ween niet, Mariane, » sprak hij met opgewonden sidderende stem. « Wacht even — Bartel moet met u huiswaarts gaan. Hij is onschul-

als ze niet broedden, per stuk vijftig tot zestig eieren. Ieder kalkoenei heeft ongeveer een inhoud van drie gewone hoendereieren. En het vleesch der jonge volwassen hanen?.. Ik moet eindigen: t water loopt me om de tanden.

DE ONTWIKKELING

VAN HET

Machienwezen in Amerika

In Amerika, waar men de gewoonte heeft niets in het klein te doen, gaat de samentrekking der kapitalen en rijkdommen in de handen van weinigen vooruit met eene snelheid waarvan men zich enkel een gedacht kan vormen door eenige vergelijkende getallen. Wij vinden deze in een opstel van M. Levassem, verschenen in de *Revue Politique et Parlementaire* van 10 mei laatst.

In 1880 telde men, in de ijzernijverheid, 1005 gestichten met eene jaarlijksche voortbrengst van 69 miljoen dollars; in 1890 waren er nog enkel 615 gestichten, maar de voortbrengst was tot 431 miljoen dollars gestegen.

In 1880 waren er 2689 wolffabrieken met eene voortbrengst van 98,000 dollars; in 1890 2489 gestichten met eene voortbrengst van 136,000 dollars.

In 1840 telde men 1240 gestichten met eene voortbrengst van 196,000 dollars; in 1890, 905 gestichten met eene voortbrengst van 293,000 dollars.

Voegen wij erbij dat de amerikaansche mekanieken en werktuigen de europeansche verre overtreffen.

Eene staalfabriek te Baltimore, de *Maryland steel works*, levert 250,000 kilos in 24 uren tijds; en de *Illinois steel Company* levert er dagelijks 350,000 kilos; voor het laminieren beschikt deze laatste maatschappij over 3000 paardenkracht.

Overal bestatigt men het vervangen van den handenarbeid door het werktuig en zulks op eene onrustbarende wijze.

Een onmetelijk graanmagazijn te Chicago, de *Armour elevator*, waarin steeds minstens 7 1/2 miljoen hectoliters graan geborgen zijn, heeft slechts een personeel van een honderdtal werklieden, maar beschikt over machienen die het graan lossen, op de zolders brengen, het mengen, lucht geven, keeren, laden, enz. Een wagon van 10,000 kilos wordt in 1 1/2 minuut geladen.

De brouwerij Bapst, te Milwaukee (die in 1892, 1,032,583 tonnen bier verkocht) heeft alleenwerkende mekanieken, die dagelijks 16,200 flesschen van een stopsel en ijzerdraad voorzien.

Eene schoenfabriek te Nashua (New-Hampshire), waar 233 werklieden gebruikt worden, brengt dagelijks 2,400 paar schoenen voort.

In de drukkerijen heeft men onlangs de *typesetting* ingevoerd die zet, afgiet en daarna weder de letters « distribueert », met eene driedubbele snelheid dan de menschen. De amerikaansche rotatieve persen geven 72,000 gevouwen en getelde dagbladen per uur.

dig — zij moeten hem in vrijheid stellen — ik — ik!

Hij voleindigde zijne woorden niet, maar vloog het gebouw in.

Hij liet zich bij den rechter aandienen en klaagde zich zelve aan, terwijl hij de toedracht der zaak vertelde.

« Weet gij wat gij zegt? Ge hebt gedronken, » sprak de rechter, door de zelfbekentenis getroffen.

« Ja, ik heb gedronken, omdat ik verjagen wilde, wat mij zwaar op het hart lag. Ik ben nuchter en wil vrij zijn van hetgeen mij drukt. »

« Gij zult misschien dezelfde straf ontvangen. »

« Ik weet het. »

« Ik moet u dadelijk doen gevangen nemen. »

« t Is mij goed, want in het dorp zou ik toch niet willen terugkeeren. »

« Waarom hebt gij u niet vroeger aangeklaagd? vroeg de rechter.

« Ik geloofde niet, dat Bartel zou veroordeeld worden, want hij is toch onschuldig. »

Zandhof voegde het verzoek erbij, dat de veroordeelde aanstonds in vrijheid zou gesteld worden.

De rechter draalde; het kwam hem verdacht voor, dat Zandhof zich wilde opofferen, omdat deze vertelde hoe zeer hij Bartel gehaat had.

Zandhof werd gevangen genomen. Toen hij in de enge, half donkere cel gevoerd werd, bleef hij dralend op den drempel staan, hij huiverde, maar kwam spoedig tot bedaren en trad binnen. Kalm liet hij zich op de bank nedervallen, legde zijn hand onder het hoofd en dacht over zijn stap na, maar had geen spijt en zijn borst ademde gemakkelijker dan buiten in den zonneshijn.

Ongeveer een uur later keerde Bartel met zijne vrouw huiswaarts. De dorpsbewoners waren verbaasd, hij begreep zelf nauwelijks hoe het gekomen was, maar Zandhof had van dit uur af in hem een trouwen vriend voor het heele leven gevonden.

C. A. A.

(Uit De Vlaamsche Illustratie.)

Wanneer wij er nu bijvoegen dat jaarlijks gemiddeld 33 à 40,000 uitvindingsbrevetten aangevraagd worden en dat op een budget van 438 miljoen dollars, er 200 miljoen (één miljard frank) aan het onderwijs uitgegeven worden, dan zal de buitengewone ontwikkeling van het machienwezen in Noord-Amerika geene verwondering meer baren.

Vele nijverheden brengen veel meer voort dan geëischt wordt voor de behoeften der amerikaansche bevolking, maar de werkzaamheid, de vindingrijkheid en de standvastigheid der Amerikanen vindt immer nieuwe uitwegen voor het overvloedige der voortbrengst.

Aldus komt het dat niettegenstaande de handenarbeid meer en meer door werktuigen vervangen wordt, het getal werklieden immer aangroeit. Van 1860 tot 1890, terwijl de bevolking verdubbelde, verdriedubbelde het getal werklieden en verdubbelde het getal paardenkrachten in de nijverheid bewerkstelligd.

In onze huidige maatschappij ziet men met vrees de toekomst te gemoet die de amerikaansche reuzenontwikkeling aan het oud en door het alopslopend kapitalisme uitgeput Europa voorbereidt, want het is onvermijdelijk dat Amerika zich weldra zal meester maken van de wereldmarkt, niettegenstaande de inkomende rechten die de kortziende regeeringen op de amerikaansche voortbrengselen leggen en die dezelfde uitwerkselen hebben als eene pleister op een houten been.

De inkomende rechten vermogen niets om den voortbrengststroom die Amerika medesleept te beletten ook Europa te overweldigen; dat zal de toekomst bewijzen.

Eene andere maatschappelijke inrichting is er noodig, eene inrichting waar de voortbrengst niet geschiedt ten bate van eene minderheid parasieten, maar ten voordeele van allen, in de mate hunner behoeften, eene door het socialisme herboren maatschappij waarin de menschen niet meer tegenover elkander staan als vijanden maar waarin het gansche menschdom zal beziel zijn door het verheven denkbeeld van Gelijheid en Broederlijkheid.

MARIUS.

Onze Strijdpennig

Beste Vrienden,

De Gentsche socialistën die maandelijks U dezen *Landbouwer* kosteloos komen bestellen, zijn ook maar arme werklieden: wevers, spinners, vlasbewerkers, enz.

Zij getroosten zich de onkosten om U maandelijks iets ter lezing te geven, omdat zij ook willen winnen voor het socialisme, omdat zij weten dat zij de buitenlieden noodig hebben om eens te kunnen overwinnen.

Maar wanneer uwe arme broeders uit de stad iets doen, moet gij van uwen kant ook goeden wil toonen om ons aan te moedigen dn te bewijzen dat onze pogingen niet vruchteloos zijn.

Daarom verzoeken wij aan diegenen onder U die kunnen, maandelijks onzen strijdpennig te gedenken, dat wil zeggen, iets te geven tot ondersteuning van den *Landbouwer*, die uw blad is.

Alles is wel gegeven, een kluit, een halve kluit, een cent, een halve cent. Veel kleintjes maken een groot, en hoe arm wij allen ook zijn, toch kunnen wij onze vijanden overwinnen, wanneer wij allen iets doen, want wij zijn t getal.

Wij hopen dus, dat gij onzen oproep zult verhooren en nu en dan aan onze uitdeelaars een penningsken zult geven, vergezeld van een paar woorden. In den *Landbouwer* der maand daaropvolgende, zal U dan kwijtschrift worden gegeven.

Links en Rechts

Socialisme — *Spoorweg*. — Het akkoord is op alle punten getroffen tusschen het bestuur der maatschappij *Liègeois-Limbourgeois*, de nederlandsche maatschappij en het belgisch gouvernement, voor het overnemen van dit spoorwegnet.

Het belgisch gouvernement moet zich nu maar verstaan met Holland, en de overeenkomst aan de Kamers voorleggen.

Zie zoo, dat is nu nochtans Socialisme, want wie zal ons wijsmaken dat het gouvernement ijzerenwegen mag aankoopen, of ont-eigenen en dit niet zou kunnen of mogen doen, voor fabrieken, werkhuizen, mijnen en gronden?

Schrenewende onrechtvaardigheid. —

Wij hebben gesproken met een werkmán van « vader » Peereboom, die onlangs gestraft werd met drie dragén loonafhouding, omdat hij, na zijne werkluren ergens een werk in zijn vak had uitgevoerd, waaraan hij 20 frank had verdiend.

Het is waar, dat er een ministerieelen omzendbrief bestaat, van voor 10 jaren, die zulks verbiedt, maar die bestaan niet voor de vriendjes.

Een ingenieur met name S..., onlangs benoemd, heeft voor eene spoorwegmaatschappij, met werklíeden van Peereboom, ook zoo een werk uitgevoerd, waaraan hij 100 fr. per maand verdiende.

De minister is van deze zaak ingelicht, maar hij gebaart van niets!

Schandaliger kan het niet!

De werkmán waarvan spraak is, heeft 17 jaren dienst en wint maar 120 fr. per maand; door over werken tracht hij, zonder dat het den Staat kan schaden, iets meer te verdienen voor vrouw en kroost, en daar komt vader Boom hem met de hongerroede treffen, terwijl anderen, die de Staat wel schade berokkenen, die kennis moesten hebben van t verbod, met rust worden gelaten!

Zal er dan geen einde komen aan al die schandalen?

De vijanden van het minimum van dagloon:

De koning ontvangt	9589 fr. p. dag
De graaf van Vlaanderen	545 —
Een administrateur van de nationale Bank	140 —
Een ambassadeur	200 —
De burgemeester van Brussel	70 —
Een minister	60 —
Een aartsbisschop	60 —
Een luitenant-generaal	50 —
Een administrateur van minister Vandenpeereboom	33 —
Een voorzitter van het beroepshof	25 —
Een opzichter der openbare veiligheid	26 —
De werkdag bedraagt nooit acht uren.	

De kleine minimumloozen

Een landbouwer	1,10 fr. p. dag
Een barreelwachter	3,40 —
Een koetsier	2,00 —
Een briefdrager	2,50 —
Een onderwijzer	2,78 —
Een brusselsche werkmán	3,04 —

Hunne werkdagen zijn altijd langer dan acht uren.

Vergelijkt en oordeelt werklíeden!

Het Vlas. — Wij lezen in het *Fondsblad*:

Reeds van in het begin van juni was het te voorzien dat het vlas, ten gevolge der langdurige droogte, dit jaar maar een gemeenen oogst zou opleveren.

Men sprak van een halven oogst en het schijnt dat die schatting nog te hoog was; nu ziet men dat de opbrengst slechts de twee vijfden van een gewonen oogst bereikt.

Men had nog gehoopt dat de hoedanigheid het gebrek aan hoeveelheid zoo vergoeden, doch hier ook heeft men zich deernlijk bedrogen.

Na den regen is het het vlas te zeer gegroeid en het heeft den tijd niet gehad goed « bast » te vormen.

Vlas dat laat gezaaid wordt, kan nagenoeg zoo lang worden als ander, doch het heeft ook dan bijna geene vezels aan de stengels.

In Ierland is de vlasoogst even als hier, slecht in hoeveelheid en hoedanigheid.

Uit Rusland komen tegenstrijdige berichten, volgens de eenen is de oogst goed, volgens de anderen slecht.

Wat de katoenoogst in Amerika betreft, men moet nog twee maanden wachten eer men kan zeggen hoe het er mee zal zijn.

Het is dus te voorzien dat het vlas zal opslaan, landbouwers, die nog oud vlas zitten hebt, opgepast!

STRIJDPENNING

Tenvoordeele van De Landbouwer

Cent. — Omdat alle buitenlieden ons zouden bijstaan in onze heiligen strijd voor de lotsverbetering der armen. Een opsteller van De Landbouwer, 0,25.

Lootenhuille en Pouques — Peet geeft voor den « Landbouwer » 0,10. — Een buitenmensch wenscht het voorbeeld te zien volgen van een vriend van Pouques 0,10. — Omdat mijne vrienden zouden weten dat de « Landbouwer » ook sens kost en het ook van werkmenschen moet komen 0,10. — Eenige goede vrienden van Lootenhuille 0,20. — Omdat zuster n'g propaganda zou maken voor de socialistén 0,10.

Nevele — Van een goeden vriend 0,10.

Cent, druk.-uitg. Emílie Claeys, Kleistraat, 95.